

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

L'empatia tràgica per un exiliat polític

ARA

ELS exiliats catalans d'avui tenen poc a veure amb el tema del qual ara parlaré, però l'experiència de l'exili sempre és humanament colpidora. *L'Avenç* ha recuperat, revisada per Teresa Muñoz Lloret, la traducció que Edmon Vallès va fer el 1964 de *Crist es va aturar a Èboli*, un text clàssic de Carlo Levi. (Vallès, un personatge a recordar: el 1958 va ser detingut per la policia franquista, deu anys després va fundar la revista *Historia y vida* i va ser, a més, la persona que va introduir Joan Reventós al socialisme; al principi de la Transició va fer uns populars volums d'història gràfica de Catalunya).

L'impacte de llegir Levi és molt fort. La màgia ancestral i fatalista d'un sud abandonat de tot i de tothom, que viu ensalvatgít al marge de la religió oficial i de l'estat distant, es trasllada magistralment a un text d'una humanitat dolorosa. Tant és que Levi (1902-1975) ens parli de la gent de la Lucània (l'actual Basilicata) de fa vuit dècades, d'un món llunyà i perdut. Aquella "civilització" pagesa i atàvica de la Itàlia profunda va existir, aquelles dones d'ulls negres feréstecs, sensuals i supersticiosos, eren de carn i ossos, eren paraula i tragèdia viva, igual com els nens groguencs fruit de la malària i la misèria, o els homes impenetrables, enfrontats per ancestrals odis de classe o de família. *La famiglia!* Levi, aleshores un jove metge i pintor (l'acció transcorre el 1935-1936), ens trasllada una duresa carregada de poesia, d'empatia. Ell era un exiliat intern del feixisme, desterrat

en pobles de mala mort sota vigilància dels *carabinieri*.

Matera, la ciutat de les coves, capital d'aquella desferra de civilització, és avui un espectacular enclavament turístic. S'hi va filmar part de l'últim James Bond. Les coves on malviuen famílies són ara hotels de luxe. Els pobles de l'entorn han progressat. El bandolerisme, l'analfabetisme i la malària resten només com un record literari. (Per cert, hi surt la llegenda d'un bandoler català: Josep Borges, antic carlí, afusellat pels *bersaglieri* el 1861). Superada la Segona Guerra Mundial, el llibre de Levi, que reclamava acabar amb el centralisme romà, va servir com a crit de rescat. El sud oblidat va començar a existir. Anys després, el 1979, el mite d'aquestes Hurdes italianes creixeria amb la pel·lícula de Francesco Rossi protagonitzada per Gian Maria Volonté.

Entre la supèrbia immobilista dels senyors i la supervivència tràgi-

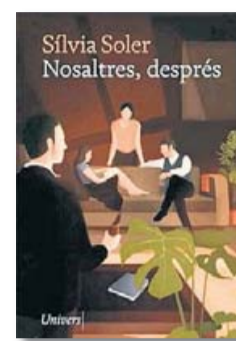
ca dels pagesos, Levi, sense voler-ho, apareix com un atractiu de modernitat per als primers i un bri d'esperança de salvació per als segons. A poc a poc acaba seduït per una gent que no té res on agafar-se, ni idees ni creences, ni raó ni història, una gent que són pagans i no-ciudadans. Per a ells, "l'estat és més llunyà que el cel, i més maligne". La política no se la creuen ni l'entenen, però senten simpatia pels confinats polítics com l'autor, els quals, "per misterioses raons, són víctimes del seu mateix destí". Des d'una passivitat i una fatiga que es remunta a qui sap on, des del seu desconsol meridional, no demanen compassió i només conserven un primitiu sentit de justícia que a vegades esclata amb brutalitat tot i saber-se abocats al fracàs. Aferrats a la terra, a la natura, el seu és un món físic d'escurçons i llops, de bruixes i bandits, de sexe i sang, on la mort és tan quotidiana com la vida. Un món d'un determinisme màgic.

Levi, com més avança el seu confinament, malgrat la seva impotència davant aquella existència moribunda i oprimida, més en pau es troba enmig del plany, més estima i més estimat se sent. Però un dia, alliberat per una amnistia mussoliniana, n'acaba marxant... "I vaig pensar amb afectuosa angoixa en aquell temps immòbil i en aquella negra civilització que acabava d'abandonar". Uns anys després, durant la guerra, convertiria les dones i homes de Gagliano (el nom oficial és Aliano) i de Grassano en personatges eterns. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Nosaltres, després
SÍLVIA SOLER
Univers
208 pàgines i 20 € **1/11**

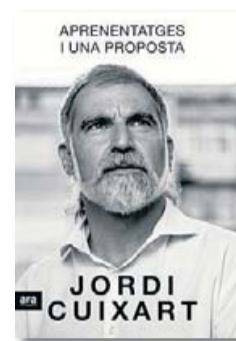
[2] El mètode Catalanotti
ANDREA CAMILLERI
Edicions 62
240 pàgines i 18 € **-/1**

[3] Primera persona del singular
HARUKI MURAKAMI / Empúries
216 pàgines i 18,90 € **3/6**

[4] Sola
CARLOTTA GURT
Proa
384 pàgines i 18 € **5/10**

[5] On ets, món bonic
SALLY ROONEY
Edicions del Periscopi
380 pàgines i 19,90 € **6/9**

NO-FICCIÓ

[1] Aprentatges i una proposta
JORDI CUIXART / Ara Llibres
260 pàgines i 21,50 € **-/1**

[2] Som dones, som lingüistes, som moltes...
M. CARME JUNYENT / Eumo
262 pàgines i 20 € **1/9**

[3] Rússia, l'escenari més gran del món
MANEL ALÍAS / Ara Llibres
464 pàgines i 21,90 € **2/3**

[4] L'imperi del dolor
PATRICK RADDEN KEEFE
Edicions del Periscopi
720 pàgines i 23,90 € **4/9**

[5] Amb Poblet al cap i al cor
JOAN B. CULLA / Pòrtic
240 pàgines i 17,90 € **-/5**

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] La bestia
CARMEN MOLA
Planeta
544 pàgines i 22,90 € **-/1**

[2] La cuenta atrás para el verano
LA VECINA RUBIA / Cúpula
416 pàgines i 17 € **3/5**

[3] ¿Un último baile, milady?
MEGAN MAXWELL / Planeta
528 pàgines i 16,90 € **1/2**

[4] Últimos días en Berlín
PALOMA SÁNCHEZ-GARNICA
Planeta
684 pàgines i 22,90 € **-/1**

[5] Los vencesos
FERNANDO ARAMBURU
Tusquets
704 pàgines i 22,90 € **4/11**

NO-FICCIÓ

[1] No-cosas
BYUNG-CHUL HAN
Taurus
144 pàgines i 13,20 € **2/5**

[2] Una mente con mucho cuerpo
DOCTORA ROSA MOLINA / Paidós
380 pàgines i 19,90 € **-/3**

[3] Encuentra tu persona vitamina
MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Espasa
328 pàgines i 19,90 € **3/11**

[4] El infinito en un junco
IRENE VALLEJO
Siruela
450 pàgines i 24,95 € **7/101**

[5] Yo, vieja
ANNA FREIXAS
Capitán Swing
192 pàgines i 17 € **8/9**

Rànquing setmanal del Gremi d'Editors de Catalunya i LibriData
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

L'ús de les majúscules en els títols en anglès (i català)

SI fileu prim en usos lingüístics segur que us pregunteu per què programes de televisió com ara *El hormiguero* o *Joc de cartes* els veieu escrits sovint *El Hormiguero* o *Joc de Cartes*. Hi ha dos motius principals: la pressió de l'anglès i la difícil supervivència de la cursiva en mitjans digitals. La primera –que sovint arriba via castellà– prové de la forta tendència anglosaxona, en els títols d'obres artístiques (novel·les, films, pintures, etc.), a posar en majúscula la inicial del primer mot i la de tots els noms, pronoms, adjectius, verbs i adverbis, però no –generalment– la dels articles, conjuncions i preposicions curtes. Així, per exemple, la novel·la de Dickens *Una història de dues ciutats* s'escriu en anglès *A Tale of Two Cities*; i el quadre de Dalí *La persistència de la memòria*, *The Per-*

sistence of Memory. D'aquesta manera d'escriure títols en diuen *title-style* o *headline-style* i, com que marca clarament els límits del títol (on s'acaba i on comença), és possible utilitzar-la sense cursiva, cosa que fan alguns mitjans. Però en anglès, en certs contextos i en certes editorials, també existeix el *sentence-style*, que seria el que fem servir nosaltres: només posar en majúscula la inicial del primer mot i d'aquells mots (com els noms propis) que dins d'un text també anirien en majúscula.

LA NOSTRA MANERA D'ESCRIBRE ELS TÍTOLS CORRE PERILL SI NO ES MANTÉ LA CURSIVA EN L'UNIVERS DIGITAL

El problema és decidir què fem en un mitjà català (o castellà) amb els títols escrits en anglès: ¿escriuim *A tale of two cities*, *A Tale of Two Cities* o *A Tale of Two Cities*? A l'ARA, i en altres mitjans, ens inclinem per la primera opció per no alterar el criteri general i perquè l'anglès també hi recorre. Però això ens obliga a saber quins noms propis hi ha al títol en anglès, cosa que no sempre és fàcil. També hi va en contra el creixent consum digital, perquè en una petita pantalla la cursiva tendeix a perdre's o a no veure's. Tot plegat fa que com més gran sigui l'ambició global i digital, més es tendeixi a escriure també en català i castellà els títols en *title-style*. Un costum que suposa perdre un llençol més de la pròpia tradició cultural en la indeturable bugada de la globalització. ♦♦